

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta 31.03.2026

Lausunto valtuustoaloitteeseen nuorisotilojen pakollisesta jäsenkorttikäytännöstä

Valmistelijat / lisätiedot:
Sorvastu Petu
Stark Elisa
Taipale Nina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Toisen asteen koulutuksen johtaja Paavola Jussi

Kulttuuri- ja nuorisolautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon Johanna Värmälän, Habiba Alin ja 24 muun kaupunginvaltuutetun 8.12.2025 jättämään valtuustoaloitteeseen nuorisotilojen pakollisesta jäsenkortista.

Käsittely

Päätös

Selostus

Valtuustoaloite

Johanna Värmälä, Habiba Ali ja 24 valtuutettua jättivät 8.12.2025 valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Espoo ottaisi nuorisotiloilla käyttöön pakollisen jäsenkortin. Aloitteen mukaan nykyinen vapaaehtoinen jäsenkortti ei toimi, koska nuorisotyöntekijöillä ei ole kattavia yhteystietoja kaikista nuorista ja heidän huoltajistaan. Valtuutetut katsovat, että pakollinen jäsenkortti on tärkeä työväline, joka ei rajoita palvelujen käyttöä, ja että sen avulla kaupunki voi edistää lasten ja nuorten hyvinvointia tehokkaammin sekä parantaa työntekijöiden työturvallisuutta.

Nuorisotyön perusta

Espoon nuorisopalveluiden toiminnassa toteutetaan Espoo-tarinaa vuosille 2025–2029, jossa Espoo julistautuu lasten ja nuorten pääkaupungiksi. Espoo-tarinan mukaan jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa joukkoon ja tulevaisuuden kohdeksi arvostavasti. Jokaisella nuorella on mieluisa harrastus. Eriarvoisuutta ja segregatiota vähennetään lasten ja nuorten arjessa. Espoossa tuetaan ja edistetään asukkaiden osallisuutta sekä tarjotaan yhteisötiloja ja foorumeita kohtaamisille. Kaupunki varmistaa tilojen esteettömyyden.

Nuorisotyötä ohjaa Espoo-tarinan lisäksi Nuorisolaki 1285/2016, joka korostaa nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista. Lain

tavoitteet ulottuvat 0–28-vuotiaiden yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, osallisuuden ja vaikuttamisen, sekä harrastusmahdollisuuksien ja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Lain mukaan kunnallisessa nuorisotyössä painotetaan, että nuoret voivat helposti osallistua kunnan toimintaan. Valtakunnallinen VANUPO-ohjelma (2024–2027) täydentää kokonaisuutta määrittelemällä valtionhallinnon keskeiset nuorisopoliittiset tavoitteet, joista yksi on, että jokaisella nuorella on mahdollisuus mieluisaan harrastukseen matalalla kynnyksellä ja matalan kynnyksen toiminnan saatavuutta lisätään.

Nuorisopalvelut Espoossa

Espoossa toteutetaan nuorille monipuolista matalan kynnyksen toimintaa, joka kattaa niin vapaa-ajan, harrastukset kuin neuvonnan ja tuenkin. Espoon nuorisopalveluissa on 20 suomenkielistä nuorisotilaa ja Ruotsinkielisillä sivistyspalveluilla 1 ruotsinkielinen nuorisotila, joissa työskentelee yhteensä noin 80 nuorisonohjaajaa. Nuorisotilojen toiminnan lähtökohtana on tarjota nuorille turvallinen ja päihteetön matalan kynnyksen vapaa-ajanviettopaikka, jossa nuoret voivat kohdata toisiaan ja turvallisia aikuisia. Toiminta on nuorilähtöistä, maksutonta sekä päihteetöntä. Nuorisonohjaajat ovat turvallisia aikuisia, jotka rakentavat yhteisöä, tukevat nuorten kasvua ja luovat yhdessä nuorten sekä kumppanien kanssa paikan, jossa nuoret voivat kokea elämyksiä, oppia sekä harrastaa ja viettää vapaa-aikaa omana itsenään. Kohtaaminen on toiminnan ydin.

Nuorisotilojen jäsenkortti

Nykyinen nuorisotilojen jäsenkorttikäytäntö on muotoutunut ajan saatossa. Vuonna 2022 siirryttiin paperisesta jäsenkortista mobiiliversioon. Nuorisopalvelujen jäsenkortti oli pakollisena käytössä 24.3.2023 saakka. Pakollisuudesta luovuttiin, koska nuoret eivät aktiivisesta kannustuksesta huolimatta ottaneet jäsenkorttia laajasti käyttöön. Näin haluttiin varmistaa palvelujen matala kynnys ja kaikille yhdenvertaiset osallistumisen mahdollisuudet. Jäsenkortin hankkiminen ei ole nykyisin edellytyksenä nuorisotilojen avoimeen toimintaan osallistumisessa, mutta sen hankkimista edellytetään osallistuttaessa retkille ja yön yli kestävään toimintaan. Nuorisotilojen jäsenkortti on huoltajan hakema, maksuton mobiilijäsenkortti, joka edellyttää vahvaa tunnistautumista ja nuorelta älypuhelimien käyttöä. Vapaaehtoisia jäsenkortteja on haettu yhteensä 580 kertaa vuonna 2025.

Jäsenkortin valtakunnallinen tilanne

Valtakunnallisella tasolla tarkasteltuna jäsenkorttikäytännöissä ei ole kunnallisessa nuorisotyössä yhtenäistä linjaa. Käytännöt vaihtelevat pakollisuuden ja vapaaehtoisuuden suhteen. Erityisesti pienten kaupunkien ja kuntien nuorisotyössä jäsenkortti on pakollinen. Kuutoskaupunkien nuorisopalvelujen tarkastelussa jäsenkortti on pakollinen Helsingissä ja Vantaalla. Oulussa, Turussa ja Tampereella ei jäsenkorttia ole käytössä lainkaan.

Jäsenkorttikäytännön tarkastelua

Jäsenkortti mahdollistaa sen, että nuorisonohjaajat saavat käyttöönsä huoltajan nimen ja puhelinnumeron, mikä helpottaa yhteydenottoa tilanteissa, joissa nuoren hyvinvoinnista tai käyttäytymisestä herää huoli. Ilman jäsenkorttia ohjaajilla ei ole huoltajien yhteystietoja, ellei nuori itse

niitä anna. Nuorisotyön ammattieettisten periaatteiden mukaisesti huoltajiin ollaan yhteydessä nuoren kanssa keskustellen ja hänen suostumuksellaan, ja nuori osallistuu asian käsittelyyn alusta alkaen antamalla itse huoltajan yhteystiedot.

Hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta jäsenkortin hyötyjä rajoittaa se, että tietosuojalaki estää nuorisotyön ammattilaisia jakamasta nuorten henkilötietoja keskenään. Siksi nuorten asioista voidaan kertoa yhteistyökumppaneille vain anonyymisti, jotta niihin voidaan silti reagoida. Tämä tarkoittaa, että jäsenkortti ei itsessään lisää nuorten hyvinvointia, vaan hyvinvointi rakentuu edelleen nuoren kanssa käytävien keskustelujen, luottamuksen ja eettisesti kestävästä työskentelystä.

Aloitteessa esiin nostettu huoli nuorisotilojen turvallisuudesta on perusteltu, sillä vuonna 2025 nuorisotiloilta kirjattiin kaupungin HESSU2-järjestelmään 24 vaara- ja uhkatilannetta. Turvallisuus on keskeinen osa nuorisotilojen toimintaa, ja jäsenkortti voi olla yksi tukitoimi, mutta se ei yksin ratkaise turvallisuushaasteita.

Nuorisotilatoiminnan turvallisuus

Nuorisotilojen turvallisuutta edistetään useilla rinnakkaisilla tavoilla, joita ovat ennakointi ja riskien tunnistaminen arjessa, henkilöstön osaamisen vahvistaminen perehdytyksen, koulutusten ja yhteisten toimintamallien avulla, nuorisotilojen toimintakäytäntöjen kehittäminen, työympäristön kokonaisvaltainen ylläpito turvalliseen toimintaan sekä riittävät henkilöstöresurssit, jotka mahdollistavat läsnäolon ja tilanteiden hallinnan.

Nuorisopalveluissa toteutetussa vuoden 2025 nuorisotilakyselyssä 82,9 % vastaajista (n = 511) kertoi tuntevansa olonsa turvalliseksi nuorisotiloilla. Ruotsinkielisessä nuorisotilassa tehdyssä kyselyssä kaikki 10 vastaajaa kokivat olonsa turvalliseksi. Tämä osoittaa, että suurin osa nuorista kokee toiminnan turvalliseksi, vaikka kehittämistarpeita edelleen on.

Pakollisen jäsenkortin vaikutuksia

Jäsenkortin pakollisuus voisi nostaa osallistumiskynnystä ja heikentää juuri niiden nuorten asemaa, jotka hyötyisivät nuorisotilojen toiminnasta eniten. Rekisteröityminen voi tuntua viralliselta tai hankalalta, jolloin osa nuorista jättäisi tulemisen kokonaan. Erityisen haavoittuvassa asemassa olisivat nuoret, joilla ei ole älypuhelinta, vahvaa tunnistautumista tai huoltajaa, joka voisi niitä hankkia. Pakollinen kortti voisi siis sulkea nuoria harrastusten ja turvallisten vapaa-ajan ympäristöjen ulkopuolelle ja siten lisätä syrjäytymisriskiä.

Pakollinen jäsenkortti kaventaisi nuorten yhdenvertaisuutta, heikentäisi nuorisotilojen saavutettavuutta ja tekisi toiminnasta vähemmän houkuttelevaa. Pakollinen kortti loisi uuden kynnyksen, joka ei kohtelisi kaikkia nuoria tasapuolisesti. Nuorisotilojen avoin ja matalan kynnyksen luonne muuttuisi. Osa nuorista siirtyisi tällöin muihin kaupungin palveluihin tai julkisiin tiloihin, joissa ei ole nuorisotyön ammattilaisia läsnä. Tämä saattaisi lisätä häiriöitä ja vähentää turvallisia aikuiskontakteja. Nuorisopalvelujen mahdollisuus tavoittaa ja tukea nuoria heikkenisi.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon valmistelussa pyydettiin lausunnot Espoon nuorisovaltuustolta, Espoon kaupungin kirjastopalveluista ja Aseman Lapset Ry:stä, jotka ovat liitteinä. Valmistelun pohjana uudelleen arvioitiin eri vaihtoehtojen vaikutuksia valmistelijoiden ja asiantuntijoiden työryhmässä.

Yhteenveto

Jäsenkortin pakollisuus vaikuttaisi sekä henkilöstön arkeen että nuorten osallistumismahdollisuuksiin ja sisältäisi sekä hyötyjä että haasteita. Toisaalta pakollinen rekisteröityminen voisi selkeyttää prosesseja ja mahdollistaisi tietojen keräämisen niissä tilanteissa, joissa sitä tarvitaan. Toisaalta osa nuorista voi kohdata jäsenkortin käyttöönottoon liittyviä esteitä, mikä saattaa heikentää heidän osallistumistaan matalan kynnyksen toimintaan ja lisätä riskiä palvelujen ulkopuolelle jäämisestä. Huoltajan tietoja kerätään jo nykyisinkin silloin, kun se on välttämätöntä kuten retkillä ja yön yli kestävässä toiminnassa. Useimmat nuoret antavat huoltajan tiedot vapaaehtoisesti, kun niitä tarvitaan. Jäsenkortti on nykyisin vapaaehtoinen, jotta osallistumiskynnys pysyy matalana. Jäsenkortin pakollisuus olisi ristiriidassa Espoo-tarinan 2025–2029 tavoitteiden, nuorisolain 1285/2016 sekä tekstissä mainittujen nuorisotyöllisten ohjelmien ja sidosryhmiltä sekä nuorisovaltuustolta pyydettyjen lausuntojen kanssa.

Pakollinen jäsenkortti voisi heikentää yhdenvertaisuutta ja estää erityisesti haavoittuvammassa asemassa olevia nuoria osallistumasta toimintaan. Nuorisotilojen turvallisuutta edistetään ennakoimalla ja tunnistamalla riskejä, henkilöstön osaamisen ja nuorisotilojen käytäntöjen kehittämisellä sekä resursoinnilla. Nuorisotyön ammatillinen toimintatapa ei edellytä jäsenkorttia. Suurin osa nuorista kokee olonsa turvallisiksi nuorisotilojen toiminnassa. Kaikilla huoltajilla on mahdollisuus hankkia jäsenkortti niin halutessaan ja siihen myös kannustetaan.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite nuorisotilojen jäsenkorteista 8.12.2025
- Oheismateriaali 2 Aseman Lapset ry, lausunto Espoon nuorisopalveluille
- Oheismateriaali 3 Espoon nuorisovaltuuston lausunto valtuustoaloitteeseen
- Oheismateriaali 4 Espoon kaupunginkirjasto, lausunto Espoon nuorisopalveluille

Tiedoksi